

मराठी असे आमची मायबोली

मेघना बाळकृष्ण हरयाण
मराठी भाषा विभाग तृतीय वर्ष कला

महाराष्ट्राची राज्यभाषा मराठी आहे. मराठी ही राजमान्य व लोकमान्य राज्यभाषा झाल्याला आता ४० वर्ष होऊन गेली, तरी महाराष्ट्रातही मराठीला योग्य स्थान नाही. हे मनातील शल्य व्यक्त करताना कवी कुसुमाग्रज म्हणतात, “महाराष्ट्राच्या राजधानीत मंत्रालयासमोर मराठी भाषा डोक्यावर राजमान्यतेचा सोनेरी मुकुट घालून उभी आहे. परंतु तिच्या अंगावरची वस्त्रे फाटली आहेत.

मराठीचे स्वतःचे राज्य असावे मराठीला राज्य भाषेचा मान मिळावा म्हणून वर्षानुवर्षे हजारो मराठी सुपुत्रांनी धडपड केली, संघर्ष केले. प्रसंगी बलिदान ही केले.

“हिचे पुत्र आम्ही, हिचे पांग फेडू

हिला बैसवू वैभवाच्या शिरी”

अशी या महाराष्ट्रातील शूरवीरांची आकांक्षा होती. त्यांच्याच अविरत प्रयत्नाने १९६० साली १ मे च्या मुहूर्तावर मराठी ही राज्यभाषा झाली. पण आज ही महाराष्ट्राच्या राजधानीत ती परकी व पोरकी आहे. उलट दीडशे वर्षे ज्यांनी तुम्हा - आम्हाला गुलाम बनवले त्या राज्यकर्त्यांच्या इंग्रजी भाषेने आज या स्वातंत्र्य राज्यतील जनतेच्या मनावर मायावी जादू केली आहे.

इंग्रजांच्या राज्यात कारभाराची भाषा झालेली इंग्रजी नोकऱ्या मिळवण्याचा सुलभ सोपान ठरली होती. आज ही लोक आपल्या मुलांना नोकऱ्या मिळव्यात. परदेश गमनाचा योग लवकर यावा, अशा उद्देशाने इंग्रजी माध्यमाच्या शाळांत शिकणारी ही आजची मुले उदयाचे नागरीक होतील तेव्हा त्यांना मराठी भाषेविषयी आपुलकी वाटणारी नाही. ही मुले मराठीतील अभिजात वाङ्मयाचा आस्वाद घेऊ शकणार नाहीत.

इंग्रजी माध्यमाच्या शाळांत शिकणारी ही मुले आपला फावला वेळ ‘कॉमिक्स’ वाचण्यात घालवतात. मग त्यांना शिवाजी - तानाजी यांच्या पराक्रमाच्या कथा कशा कळणार? ब. मो. पुरंदरे यांच्या पुस्तकाशी त्यांची ओळख कशी होणार? अमरेंद्र गाडगीळांच्या ‘आईची देणगी’ चा आस्वाद ती घेऊ शकणार नाहीत. साने गुरुजींच्या “गोड गोड” गोष्टी आणि “सुंदर पत्रे” त्यांना अपरिचित राहतील. पु. ल. देशपांडे यांच्या लेखनातील विनोद त्यांना समजणार नाही. केशवसुत - कुसुमाग्रज यांच्या कविता त्यांच्या ओठांवर रेंगाळणार नाहीत. फार मोठी प्राचीन परंपरा लाभलेला मराठी साहित्याचा दरबार हळुहळू रिकामा होऊ लागेल.

इंग्रजीचा आग्रह धरणाऱ्या या विद्वानांचे म्हणणे असते की, इंग्रजी ही ज्ञानभाषा आहे. जगात सर्वत्र ती व्यवहाराला उपयोगी पडते. या मंडळीना वाटते की, तुम्ही इंग्रजी भाषा अवश्य शिका पण त्यासाठी मातृभाषेचा बळी देऊ नका. त्यासाठी सारे शिक्षण इंग्रजी माध्यमात शिकण्याची आवश्यकता नाही. जपान सारख्या प्रगत देशात सर्व शिक्षण त्यांच्या मातृभाषेतूनच चालते. आज जगाच्या कानाकोपऱ्यांत त्यांचे वैज्ञानिक व व्यापारी जात असतात. पण त्यांचे कोठेच अडत नाही.

हे सर्व पाहिले की, या महाराष्ट्रात मराठीचे भवितव्य काय? या विचाराने मन अस्वस्थ होते. मराठीचे शुद्ध, तरल स्वरूप चिरंतन करण्यासाठी दत्तो वामन पोतदारांनी सांगितलेला ‘मराठीचा कर्मयोग’ सर्वांनी स्वीकारला पाहिजे. मी कोठेही स्वाक्षरी करीन ती शुद्ध मराठीतच असा आग्रह सर्वांनी धरला पाहिजे. दोन मराठी माणसे एकत्र आली, तर त्यांनी मराठीतच संवाद साधला पाहिजे. आपल्या शहरातील इतर भाषिकांनाही आपल्या मराठीच्या शुद्ध स्वरूपाची ओळख करून दिली पाहिजे. त्यासाठी इतर भाषांचा राग, द्वेष वा अपमान करण्याची गरज नाही. अमृतालाही पैजेत जिकणाऱ्या आपल्या मातृभाषेचा, मराठी भाषेचा विसर कधीही पडू देऊ नका, असे आवाहन करावेसे वाटते.